JONES OVER HAMLET

Lieven Jonckheere

1949: HAMLET AND OEDIPUS

- **vooraf**
  - Lacan VI, 319
  - Herwerking=aanvulling van tekst 1910 (ondertussen vaak bijgewerkt) – cf. Lacan VI, 300
    - 1910 hoofdreferentie = Duitse Loening
    - 1949 hoofdreferentie = Engels Dover Wilson
- **principe**
  - Hamlet behandelen als *personnage réel (living person)* – met voorgeschiedenis
    pretend the character is a living being → it has a liefe before the action of the play begins → it can be discussed in the psychological terms applicable to a living being
  - Relatie van dat living personage met personality Shakespeare?
- **hoofdprobleem = Hemmung Hamlet om vadermoord te wreken**
  3 hypothesen in literatuur ivm die remming
  - 1ste 'subjectieve' hypothese (psychologiserend):
    defect in character/constitution van Hamlet
    - Varianten
      - overgecultiveerde intellectueel / denken dat leven in al zijn complexiteit ziet / Phantasiemensch / scepticisme
        - Goethe: (cf. eigen Werther
          cf. vooral Duitsers waarschuwen professoren voor remming actie door teveel intellectualiseren
        - Coleridge: psychastenisch type, niet kunnen gaan voor een keuze
          herkent zichzelf daarin
      - Oversensitief / selfishness
        - Constitutioneel
        - Door shock (cf. shell shock)
    - Tegenargument
      Hamlet is integendeel zeer daadkrachtig, ene passage à l'act na de andere
      Doet al wat hij niet moet doen, doet niet wat hij moet doen
  - 2de objectieve hypothese:

- 2de objectieve hypothese:
  externe factoren maken de wraak zo moeilijk dat niemand erin zou slagen
  - doordat moord niet geweten is moet hij Claudius zijn misdaad doen bekennen, om te vermijden dat hijzelf als een usurpator van de troon zou gezien worden
  - tegenargumenten
    - Hamlet twijfelt op geen enkel moment aan de rechtmatigheid van zijn wraak
    - Hamlet is zeer geliefd bij het volk – dat onmiddellijk zijn kant zal kiezen als hij zich wreekt
    - Hamlet heeft het daar zelf nooit over
  - Discussie tussen zoekers naar objectieve reden voor Hemmung
    - het stuk is inexplicable en incoherent is – en dus niet te genieten
      vnl vanuit schrijvers bv T.S.Eliot: artistic failure, S tackled a problem that was too much for him
    - wel coherent, maar Hemmung blijft onbegrijpelijk, impenetrable … zoals het wezen van het leven zelve – en dat verklaart juist het grote effect ervan
      vnl Dover Wilson – maar ook al Grillparzer (Lacan 321: anti-aristotelisch, immers héros niet meer als semblable! Nee toch?? Grillparzer zegt juist dat het semblable die impenetrability is)

- 3de PA hypothese:
  er is wel degelijk een underlying meaning van die Hemmung
  nl bijzonder kenmerk van die wraak maakt die repugnant voor iemand als Hamlet
  tâche conflictuelle en elle-même
  - niet PA conflicttheorieën (Bw conflict)
    - varianten
      - private wraak, familievendetta ↔ wettelijke afhandeling
      - sprak geest wel de waarheid (slechte geest ↔ goede geest
      - gevaar dat hij moeder niet zou sparen
    - tegenargument
      - nooit twijfel aan rechtmatigheid van zijn wraak
      - denker als Hamlet zou daar wel over gefilosofeerd hebben
  - Ubw conflict = Oedipus
    - Ubw hero = Ubw poet = Ubw audience
    - Ubw bij Hamlet cf. hysterical paralysis (Paget): Hamlet's advocates say he cannot do his duty, his detractors say he will not, whereas the truth is that he cannot will
      - houdt zich voortdurend met beuzelarijen bezig
        geeft ene na andere elkaar uitsluitende reden voor zijn niet handelen = ketellogica die wijst op Ubw schuldgevoel
      - aanvallen van spijt als hij ziet hoe anderen wel voor iets gaan (acteur die weent over Hecuba, Fortinbras die gaat voor stuk land van niets)
    - Ubw Oedipuscomplex gewekt door dood/opdracht én incest moeder
      - Oedipus
        - wil plaats vader innemen (doodswensen tov vader)
        - … bij unduly sensual/lascivous moeder
          - die gek op hem is
            Hamlet involved in his mother's lust, sharing her nature
          - en haar man ontrouw
      - oplossing/verdringing
        - niet door vader? te zwak??? Ingevolge ontrouw moeder???
        - maar door verschuiving moeder → Ophelia
          kuise Ophelia als reactieformatie tegen sensuality/wantonness van moeder
      - dood/opdracht vader én incest moeder
        doen verdrongen Oedipuscomplex terugkeren
        - voor revelatie
          - dood vader → geen rouw??
          - guilty conduct van moeder met broer vader (incest) →
            zelfmoordgedachten & algemene Hemmung
            in excess of the facts (T.S. Eliot) –hoeft niet effect te zijn van snel 2de huwelijk
        - revelatie
          - revelatie vadermoord
            én opdracht vader om moord te wreken: "dood Claudius"
            - → indignation
            - → zeer cryptisch beledigend tov Polonius (moralizing elder)
          - revelatie incest met vadermoordenaar
            én opdracht om moeder te sparen: "spaar je moeder"
            - → complete horror, meer dan tov vadermoord door Claudius

        - → zeer cryptisch obsceen tov Ophelia (alsof ze zijn moeder ware – cf. heeft gehoord dat Polonius Ophelia op hem zal loslaten
    - Hemmung om vader te wreken
        - omdat Claudius zijn eigen oedipale wensen belichaamt
            - Jealous detestation of one evil-doer towards his succesful fellow
            - hoe meer hij Claudius beschuldigt, hoe dichter hij bij de wraak staat, hoe meer zijn eigen verdrongen Oedipus terugkeert
            - hij kan Claudius niet doden zonder zichzelf meteen ook te doden (immers aan hetzelfde schuldig)
        - meer begaan met eigen opdracht (incest/ontucht moeder beëindigen) dan met opdracht vader (vadermoord wreken)
            - Hemmung door kans dat hij toch aan moeder zal komen (Orestes-complex) – want wil Claudius treffen tijdens ontucht met moeder (2 vliegen in één klap: Claudius dood + einde ontucht moeder)
              cf. it were better my mother had not borne me
              cf. lapsus tov Claudius: "mother" – legt uit: gij zijt vader én moeder en dus moeder (one flesh, in coïtus)
            - komt alleen tot die wraak, Hemmung opgeheven, wanneer er geen koningin meer is om te bezitten (cf. moeder dronk per ongeluk gifbeker tijdens duel)
- <u>broer-zuster complex als verdubbeling van verhouding Claudius (Laërtes) – Koningin (Ophelia)</u>
  <u>Laërtes & Ophelia</u>
    - Jones maakt van Laërtes ook soort vadersubstituut die vrouwtjes voor zich houdt
- <u>variaties Oedipus bij Shakespeare</u>
  <u>vergelijking Brutus' moord op Caesar / Hamlet's onmogelijke moord op Claudius</u>
    - Caesar (betekent stupid)
        - 3 zoons – uitsplitsing van kenmerken zoon
            - Brutus = haat – haat niet door 'echte zoon'
            - Cassius = spijt
            - Antony = liefde
        - 1 vader
        - 0 moeder (wel moeder Rome!)
        - geest verschijnt aan moordenaar
    - Hamlet (betekent stupid)
        - 1 zoon
        - 3 vaders – uitsplitsing van houding tov vader
            - liefde tov Koning Hamlet Sr.
              moet vader wreken = hoogste vorm van verdringing (wreken vadermoord ipv vadermoord begaan)
            - haat tov tiran Claudius – haat niet tov 'echte vader'
            - contempt tov gewiekste, burgerlijke Polonius
              maar ook soort oervader, vanuit dochter complex die hem dochter voor zich doet houden
        - 1 moeder
        - geest verschijnt aan wreker

- **the Hamlet in Shakespeare**
  - methode
    illusion van character Hamlet as a living being → consistentie vanuit Shakespeare's inner workings
    cf. Sharpe: the poet is not Hamlet. Hamlet is what he might have been if he had not written Hamlet
  - <u>schrijft Hamlet direct na change personality</u>
    - twee periodes
      - early Shakespeare = happy
      - tragic Shakespeare = sex nausea & jealousy
        bv heel andere reactie op bestaande Hamlet verhaal dan Kyd of anderen
    - keerpunt = change personality 36j (1601)
      - dood vader/zoon (vadermoord!!)
        - dood zoon Hamnet 1596 (° 1585)
        - dood vader 1601 (cf. Freud
        executie Earl of Essex (Hamletfiguur + vadersubstituut)
      - zelfgearrangeerd dubbel bedrog in liefde (ontrouwe moeder!!)
        - 'mannelijk' type minnares waaraan hij slaafs, op vrouwelijke wijze onderworpen was
        - organiseert cuckoldry: stelt jonge vriend voor aan zijn minnares – die jonge vriend verleidt
        - betreurt meer het verlies vriend dan bedrog minnares
          een en al begrip voor verleide vriend, een en al afkeer van verleidende minnares
  - cf. verschillen met oorspronkelijke sage vanuit persoonlijkheid Shakespeare
    - reeds bij Kyd: moord is geheim – verklapt door ghost
    - maar Shakespeare neemt daarbij nog alle externe remmingen weg – waardoor de remming volledig innerlijk wordt

- **Hamlet's insanity / simulation of madness / feigned stupidity**
  - Voor revelatie
    Reeds zelfmoordgedachten na dood vader en snelle 2de huwelijk moeder
    (kan maar door sterk Oedipus)
  - Na revelatie
    Simulation (antic disposition)
    - Hamlet betekent doltish (sullig), stupid
    - Geen psychose maar hysterie
      - Geen psychose
        - Less than madness and more than feignes T.S. Eliot
        - geen insanity in the proper sense, niet manisch-depressief (wel bij Ophelia) → afkeer
      - wel hysterie
        - psychoneurose (op cyclothymic basis) = → sympathie
        - cf. hysterische simulated foolishness
          - symptomen
            - foolish, witless behavior
            - inane, inept kind of funniness and silliness
            - childishness
          - achtergrond
            - seksuele nieuwsgierigheid naar volwassenen/ouders toe
            - volwassenen doen geloven dat ze te jong zijn om te begrijpen wat ze zien/horen – en dus wordt er niet op hun aanwezigheid gelet
        - wordt altijd getest door 'alwetende vader' Polonius
          - stuurt dochter op Hamlet af om te zien of hij 'seksueel normaal' reageert
          - doet Hamlet gesprek hebben met zijn moeder om te zien of hij als een normale zoon reageert
    - Hamlet van de sage ↔ Shakespeare's Hamlet
      - Hamlet saga
        - Simulated foolishness in alle registers
          - equivocations (riddling sayings) + insistence on verbal truthfulness
          - doet alsof hij inert is
          - foolishness (Dummheit), kinderlijk gedrag
          - fondness of deception in itself
        - bereikt zo zijn doel
      - Shakespeare's Hamlet
        - Enkel fine irony
        - verraadt zichzelf daarmee en creëert daarmee zelf moeilijkheden
          pakt autodestructief uit

- **acting in Hamlet**
  - Hamlet
    - superabundance attributes → welke aspecten deed bepaalde acteur tot uiting komen (niemand kan dat allemaal tot uiting laten komen) / Hamlet van één bepaalde acteur /ander acteur andere Hamlet
    - eind 20j
  - Claudius:
    - geen probleem, altijd perfect gespeeld
    - 40j
  - Ophelia
    Onschuldig maar duidelijk bewust van haar lichaam
  - Polonius
    - meestal teveel als buffoon
    - meestal te weinig als respectabele vader - en degene die wel degelijk iets ziet ivm liefde
  - Geest
    - 50j
  - Gertrude Koningin
    - vaak te jonge actrices
      … die niet sensueel genoeg zijn
    - 45j